

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

03 08 20 23р.

м. Київ

№ 947

**Про затвердження стандарту
вищої освіти зі спеціальності
242 Туризм і рекреація
для третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти**

На виконання частини шостої статті 10, пункту 16 частини першої статті 13 Закону України «Про вищу освіту», підпункту 12 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (із змінами), з урахуванням Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 № 584), та погодження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 12 (41) від 18 липня 2023 року)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити стандарт вищої освіти зі спеціальності 242 Туризм і рекреація галузі знань 24 Сфера обслуговування для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що додається.

2. Ввести в дію стандарт вищої освіти, затверджений цим наказом, з 2023/2024 навчального року.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Винницького М.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНОНаказ Міністерства освіти
і науки України03.08.2023 № 941**СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ****РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ** третій (освітньо-науковий)
(назва рівня вищої освіти)**СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ** доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ** 24 Сфера обслуговування
(шифр та назва галузі знань)**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ** 242 Туризм і рекреація
(код та найменування спеціальності)*Видання офіційне***МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****Київ
2023**

I Преамбула

Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (далі – Стандарт) галузі знань 24 Сфера обслуговування зі спеціальності 242 Туризм і рекреація.

Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2023 р. № 941.

Стандарт розроблено членами підкомісії зі спеціальності 242 Туризм Науково-методичної комісії 13 з транспорту і сервісу сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України:

1. **БАСЮК Дарія Іванівна**, докторка економічних наук, професорка, директорка Департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації

2. **ЛЮБИЦЕВА Ольга Олександрівна**, докторка географічних наук, професорка, завідувачка кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка

3. **МЕЛІХ Олена Олександрівна**, докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеського національного технологічного університету

4. **ПАРФІНЕНКО Анатолій Юрійович**, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

5. **ПОКОЛОДНА Марія Миколаївна**, кандидатка географічних наук, доцентка, доцентка кафедри туризму і готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

6. **СУЩЕНКО Олена Анатоліївна**, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри туризму Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

7. **ТКАЧЕНКО Тетяна Іванівна**, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри туризму та рекреації Київського національного торговельно-економічного університету

8. **УВАРОВА Ганна Шевкетівна**, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри туризму Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК»

9. **ХОЛЯВКА Володимир Зеновійович**, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету туризму Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

Стандарт розглянуто та схвалено на засіданні підкомісії зі спеціальності 242 Туризм Науково-методичної комісії № 13 з транспорту і сервісу сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 02 червня 2021 р. № 2.

Стандарт розглянуто на засіданні сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 10 грудня 2021 р. № 16.

Фахову експертизу проводили:

1. **АНТОНЕНКО Володимир Степанович**, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу Київського університету культури

2. **МАЛЬСЬКА Марта Пилипівна**, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка

3. **ОПАНАСЮК Наталія Анатоліївна**, кандидатка юридичних наук, перша віце-президентка Туристичної асоціації України

4. **ЯВОРСЬКА Вікторія Володимирівна**, докторка географічних наук, професорка, професорка кафедри соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Методичну експертизу проводили:

1. **БАХРУШИН Володимир Євгенович**, доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри системного аналізу та обчислювальної техніки Національного університету «Запорізька політехніка»

Стандарт розглянуто Федерацією роботодавців України.

Стандарт розглянуто після надходження всіх зауважень та пропозицій та схвалено на засіданні підкомісії зі спеціальності 242 Туризм Науково-методичної комісії № 13 з транспорту і сервісу сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 22 травня 2023 р. №2.

Стандарт погоджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, протокол від 18 липня 2023 р. № 12 (41).

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 Туризм і рекреація
Форми здобуття освіти	Очна та заочна
Освітня кваліфікація	Доктор філософії з туризму і рекреації
Професійна кваліфікація	
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – доктор філософії Галузь знань – 24 Сфера обслуговування Спеціальність – 242 Туризм і рекреація
Опис предметної області	Об'єкт(и) вивчення та/або діяльності: туризм як суспільний феномен і складна динамічна система, що включає об'єкти, явища, умови та процеси географічного, економічного, організаційно-правового, соціокультурного, екологічного, психологічного змісту, пов'язані з безпечним подорожуванням та обслуговуванням туристів; туризм як сфера професійної діяльності суб'єктів індустрії туризму щодо організації та управління рекреаційно-туристичним процесом на різних ієрархічних рівнях, забезпечення умов функціонування і розвитку туристичного ринку. Цілі навчання: набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійного та дослідницько-інноваційного характеру у сфері туризму і рекреації, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, виконувати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Теоретичний зміст предметної області: поняття, категорії, концепції, принципи туризму і рекреації. Методи, методики та технології: загально- та спеціально-наукові, теоретичні та емпіричні методи наукового пізнання : геопросторового, економічного, маркетингового, соціологічного аналізу та синтезу, моделювання, прогнозування, проектування, менеджменту, польових досліджень; сучасні цифрові технології. Інструменти та обладнання: сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти, картографічні джерела.

Академічні права випускників	Здобуття наукового ступеня доктора наук та додаткових кваліфікацій у системі освіти дорослих.
Працевлаштування випускників	Працевлаштування на посадах наукових і науково-педагогічних працівників в наукових установах і закладах вищої освіти, в органах державного управління туризмом, наукових консультантів в органах влади.

III Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами спеціальності 242 Туризм і рекреація, та їх результатів навчання

Для здобуття ступеня доктора філософії можуть вступати особи, що мають освітній ступінь магістра.

Програма фахових вступних випробувань для осіб, що здобули попередній ступінь вищої освіти за іншими спеціальностями, повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та здобуття нею результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 242 Туризм і рекреація для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

IV Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Освітньо-наукова програма складається з освітньої та наукової складових. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки.

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів ЄКТС.

V Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері туризму і рекреації, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері туризму і рекреації на основі системного наукового та крос-культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Спеціальні (фахові)	СК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері туризму і рекреації,

компетентності	оцінювати та забезпечувати якість й результативність досліджень. СК02. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у туризмі і рекреації та дотичних до них галузях знань і міждисциплінарних напрямках, що можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з туризму та суміжних наук. СК03. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності. СК04. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземними мовами, розуміти іншомовні наукові тексти за напрямом досліджень. СК05. Здатність до науково-організаційної діяльності та управління науково-дослідницькими проектами. СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.
-----------------------	--

VI Нормативний зміст підготовки доктора філософії, сформульований у термінах результатів навчання

РН01. Глибоко розуміти загальні принципи та методи наук, які формують знання з туризму і рекреації, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях та у викладацькій практиці.

РН02. Володіти передовими концептуальними та методологічними знаннями з туризму та рекреації і на межі предметних галузей, а також дослідницькими навичками, достатніми для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні передових світових досягнень, отримання нових знань та/або продукування інновацій.

РН03. Планувати та виконувати наукові дослідження з туризму і рекреації й дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів.

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень, моделювання, наявні літературні дані.

РН05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми у сфері туризму і рекреації.

РН07. Розв'язувати науково значущі проблеми туризму і рекреації з дотриманням норм академічної етики і доброчесності, з урахуванням соціальних, економічних, екологічних, правових аспектів.

РН08. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові проблеми з туризму і рекреації державною та іноземними мовами,

оприлюднювати результати досліджень у провідних національних та міжнародних наукових виданнях.

РН09. Розробляти і реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику, керувати дослідницькою, інноваційною, інвестиційною та проектною діяльністю

РН10. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері туризму і рекреації, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.

VII Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів здійснюється у формі публічного захисту дисертації.
Вимоги до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії	Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання комплексної проблеми у сфері туризму і рекреації або на її межі з іншими спеціальностями, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Дисертація має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти (наукової установи), де здійснюється її захист.

VIII Вимоги до створення міждисциплінарних освітньо-наукових програм

Для міждисциплінарних освітньо-наукових програм для зазначення спеціальності 242 Туризм і рекреація в освітній кваліфікації необхідно забезпечити набуття здобувачами вищої освіти не менш 50% компетентностей та здобуття ними не менш 50% результатів навчання, визначених цим стандартом, які у сукупності з іншими вимогами освітньої програми забезпечують набуття визначеної ним інтегральної компетентності.

IX Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності

Професійні стандарти відсутні

X Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання

Додаткові вимоги до організації освітнього процесу відсутні.

XI Додаткові вимоги до структури освітніх програм, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання

Додаткові вимоги до структури освітніх програм відсутні.

XII Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (зі змінами).
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (у редакції Постанова Кабінету Міністрів від 16.12.2022 № 1392).
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами).
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
7. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм» від 01.02.2021 № 128.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0454-21#Text>
8. Наказ Держспоживстандарту від 28.10.2010 № 327 «Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010».
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
9. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 № 584), схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України
URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>
10. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1068 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти»

URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-Turizm-bakalavr.21.01.22.pdf>

11. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.22 № 209 «Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм» для другого (магістерського) рівня вищої освіти»

URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/02/21/242-Turyzm-mahistr-21.02.22-1.pdf>

Генеральний директор директорату
фахової передвищої, вищої освіти

Олег ШАРОВ

Пояснювальна записка

Стандарт вищої освіти містить вимоги до освітніх програм підготовки докторів філософії зі спеціальності 242 Туризм і рекреація стосовно:

- обсягу освітніх програм для здобуття освітнього ступеня доктора філософії зі спеціальності 242 Туризм і рекреація;
- рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за відповідною освітньою програмою та результатів їх навчання;
- переліку обов'язкових компетентностей випускника;
- нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у термінах результатів навчання;
- форм атестації здобувачів вищої освіти;
- вимог до створення міждисциплінарних освітньо-наукових програм;

Вимоги до компетентностей та результатів навчання узгоджені між собою та відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікацій.

Таблиця 1 демонструє відповідність визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК, таблиця 2 – відповідність результатів навчання та компетентностей.

Заклад вищої освіти самостійно визначає форми організації освітнього процесу та види навчальних занять, необхідні для набуття/здобуття передбачених Стандартом компетентностей та результатів навчання.

Наведений в Стандарті перелік компетентностей і результатів навчання не є вичерпним. Заклади вищої освіти при формуванні освітніх програм можуть зазначати додаткові вимоги до компетентностей і програмних результатів навчання. Заклади вищої освіти мають право використовувати власні формулювання спеціальних (фахових) компетентностей і результатів навчання, забезпечуючи при цьому, щоб сукупність вимог освітньої програми повністю охоплювала всі вимоги стандарту.

Інші рекомендовані джерела

1. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).

URL : https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf

2. International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics.

URL : <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>

3. International Standard Classification of Education. Fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013) – Detailed field descriptions.

URL : <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>;

4. The European Qualifications Framework: Supporting Learning, Work and Cross-Border Mobility.

URL : http://www.ehea.info/Upload/TPG_A_QF_RO_MK_1_EQF_Brochure.pdf;

5. QF-EHEA – Qualification Framework of the European Higher Education Area.

URL : http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf

6. TUNING Educational Structures in Europe.

URL : <https://www.unideusto.org/tuningeu/competences.html>

**Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей
дескрипторам НРК**

Класифікація компетентностей	Знання Зн1. Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	Уміння/навички Ум 1. Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики Ум 2. Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності Ум 3. Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	Комунікація К1. Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому К2. Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях	Відповідальність і автономія АВ1. Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності АВ2. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
Загальні компетентності				
ЗК01		Ум 1, Ум3		
ЗК02		Ум1	К1, К2	АВ2
ЗК03			К1, К2	
ЗК04	Зн1	Ум1, Ум2		АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК01	Зн1	Ум1, Ум2	К1	АВ1
СК02	Зн1	Ум2	К1, К2	АВ1, АВ2
СК03		Ум1	К1	АВ2
СК04	Зн1		К2	АВ1, АВ2
СК05		Ум2, Ум3	К1	АВ1, АВ2
СК06	Зн1	Ум3	К1, К2	АВ1, АВ2

**Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання
та компетентностей**

Результати навчання	Компетентності										
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності				Спеціальні (фахові) компетентності					
		ЗК01	ЗК02	ЗК03	ЗК04	СК01	СК02	СК03	СК04	СК05	СК06
РН01	+	+			+	+				+	
РН02	+	+		+		+	+			+	+
РН03	+		+			+		+			
РН04	+	+	+			+	+				
РН05	+		+					+			
РН06	+	+			+	+	+				
РН07	+				+		+				+
РН08	+		+	+			+		+		
РН09	+				+		+			+	
РН10	+	+			+			+	+		+